

TÓTUMFAKTUM
JTKF diáklapja
13. évf. I. sz.

- TARTALOM -

Tóth Krisztina - költő - két vers.....	I. old.
Nagy Gabriella - II. C.- Fák című rajza.....	2. old.
Rajnai Attila - II. C. -Quid Fuit?..című írása.....	3. old.
Friedrich Nietzsche emlékezése nevelőjéről..	7. old.
Pályázati beszámoló.....	8. old.
Nemes Nagy Ágnes: A költő lelke.....	9. old.
ÉS - olló -.....	10. old.
Kedves Zoltán I. c. pályázati versei.....	11. old.
Fülöp Tamás - II. c. - pályázati esszéje...	13. old.
Hajdú Gábor - II. b. -pályázati versei.....	18. old.
Nagy Gabriella - II. c. - Vacsora egy vak tükörrel.című írása.....	20. old.
Rólunk irták - új könyvek.....	22. old.
Balogh Péter -II. d. - Rejtvényoldal.....	23. old.
Rajnai Attila- II. c. - Egy késő üzenet....	24. old.
Szerkesztőségi old. Pozsár Józsi búcsúlevele	25. old.

Felelős kiadó: Dr. Nagy József főigazgató

Felelős szerkesztő: Wirth Lajos

Főszerkesztő: Rajnai Attila

Munkatársak: Nagy Gabriella, Pirót Ágnes,
Fülöp Tamás, Hajdú Gábor.

Lapengedély száma: III/ isk / 141 / 320 / 1983.

Tóth Krisztina

A FÁJDALOM TERMÉSZETÉRŐL,

mely lényegében földéríthetetlen.
Van, aki meg se szólal. Báva
szemmel figyel és dől előre-hátra,
belső ritmus szerint. Vagy jobb esetben

feláll, feldönt egy széket és esetlen
léptekkel kimegy, nem is nézve hátra,
csak fojtva, gondolatban, és a háta
sokáig vibrál még a képkeretben,

nem kér tüzet, nem gyújtja fel magát, merész
ötlete nem támad a sineken,
megy át a hídon, éppen csak lenéz –

– mit kellett volna tennem? Rezzenéstelen
arccal táskámba nyúlni és
rád lőni, mint a filmekben?

A SZERETET TERMÉSZETÉRŐL

Gyanakvással figyeld a húnyt szemet!
Kotyog a jég alatt a víz, az álom
statisztákat vezényel és a szájon
kilép-belép a légnemű menet,

szavak, mik visszajárnak, éveket
kottázó utcatáblák, éjszakákon
átkanyargó buszok, vetetlen ágyon
reflektor húz vakító fényjelet –

– nem voltál itt, és nemsokára emlék
lesz majd a kép, hogy itt fekszel, kegyetlen
kíváncsisággal vallasd hát a nemrég

saját kezeként mozduló kezét: nem
tudhatod, kié a függönyárnyék
rácsozta test, az ismeretlen.

QUID FUIT? QUOD EST. QUID ERIT? QUOD FUT.

A fájdalom és szeretet természetéről kellene írnom, a nélkülük valótlan teljességről. Arról a két igaz természetről, melynek pálmái utunk fölött hajladoznak, néhol egészen benőve palónyi ösvényünket, bár igazából mégse foghatnak ki rajtunk, mert játéukban ott vagyunk mi, a hit bozótkezésével. Valahogy arányaik sem túl igazságosak egymáshoz, talán, miképp a lehetőség aránylik az eredményhez. A szeretet bizony nem játék, miként az ihlet sem az, mondá is a költő, hogy óvjuk, vigyázzuk, mert különben ropogni kezdenek az adamant rudak.

Azt mondják a gyermekkel nem lehet társasjátékot játszani, fájva töri fel bentről őszinteségét - miként a csibék kelni jönnek - győzelme, s természetéből adódóan kerülhetetlen szembesülése a veszteséssel, de nem különb fájdalom amaz sem, csupán a viszony és felelősség kalibere más, ha tyúkmama töri meg héját életre sürgetve s veszteségre ítélve egy életre vele utódját. Emezt a gyermek valamivel hangosabb sírással viseli.

Igen, mindenképpen a szeretet természete hatalmaskodik rajtam, ha tanáraimra gondolok, mert őszinteségüknél fogva, nem képesek társasjátékot játszani, nem képesek ádáz, elhivatott csatára indulni a jegyekért, mert a határolt lehetőségek miatt, emberi keretek közt próbálják lejátszani ímmel e társasjátékot, mert nem jó nekik ha győznek s látni a vesztest, idősebb őszinteségük enged bennünket győzni, mert tudják az jó; az azért néha kell.

Mégis akkor mi a gond?

Az alapok, az emberségesség szilárdsága kiváló, nem csak bebeszélt kerülhetetlenség a fájdalom természete?!

Lehet, hogy csak bebeszélt, de az összeszorult torkot nem tudom már felugrásakor megállítani.

Mert a fájdalom természete már ilyen.

Néha belépek egy tanszékre, keresek valakit és erre csak elhúzódnak az ajkak, beszélnek inkább a fintorok, hangok nélkül is, néhol tanároknak ajánlok kollégát problémájukhoz, iskolai gondjuk megoldására, de elhárulnak mindenek, ha egy név felmerül, múltak, sérelmek tárulnak fel, előítéletek fokozódnak, miket soha nem próbáltak orvosolni, így sziklaként magaslanak életükben, vízporrá robban rajtuk minden hulláma az időnek. Mint valami nagy színház, kulisszák mögött ádáz harc, s a közönség ebből mit sem vesz észre - míg nem vonódik közelebb a színi gondokhoz -, csak ámul, mert a sértő és sértődött szerepe a legjobb, odaadón zúdul a hallgatókra.

Azt hiszem a jövő történelme nem a magukat körülfalazó kisbirodalmaké, nem a megrekedt működésé, hanem a nyitottságé. A folyamatosság egyetlen záloga ez. Persze az iskola ne "történelmiskedjen", maga legyen a történelem, dolga a kiművelt emberfők sokaságának kibocsátása, mert mindenki, ki innen lesz, bármivé vált is, része az iskolának; így, vagy fájdalom, vagy szeretet részeseivé váltunk egy életre egymásnak.

A seregben az ember egyet tanul meg, kibírni, aztán pucolni, mielőbb elfelejteni mindent. Megszokott beszéde is a sorkatonának: "hát, na jó' van őrmester úr, megcsi nálom amit akar, nem aggódom, de maga akkó' is itt marad, én mög emögyök".

Szóval, már az első percben hagyhatnám az egészet a fenébe, úgy ahogy ezt az életképesebb nagyrész meg is teszi, mert az iskola természete már csak ilyen, ilyenné tették a rendszerek, meg a konvenciók. Így minden közösségi erőfeszítés lehull a tanszéki birodalmak és tanári előítéletek határán és az általuk kisa-játított és felmagasztalt diákok privilégiumán, mert a sérelem nagy önámításokra képes.

A közösségek hatékonyságáról persze nem vagyok hivatott írni, jobb és szebb ódákat zengenek itt helyben az órákon.

Szóval elméletben már okosak vagyunk, nem érdemes kitérni arra sem, hogy ki mennyire magyar s honnan jött, mert ez sem okság. T. Kiss tanár úr is ezzel az apró figyelemfelkeltéssel kezdi a Hajósország című könyvét, hogy ez nem egy kézlegyintéssel elintézendő dolog: ezek svábok; mert az egész ami ott van, nem tipikusan sváb jelenség.

Erre szereti a jó öreg emberiség a legvégső esetben meggyezni: Titok. Pedig ez is hülyeség. Titka mindenkinek lehet, ha akarja, még ennek az iskolának is, ha úgy akarná, mert tőle függ, mit ad tovább az elpucolt diák, tanul-e még tovább, megízleltették-e vele a tudás ízét, felemlíti-e valaha iskoláját, ajánlja-e másoknak is, visszaküldi-e valaha ide a gyermekét, mert szó ami szó, mi tényleg elmegyünk innen egyszer, ezért a lényeg jelentős súlya nem rajtunk terheskedik, hogy legyen titok, meg legyen iskola; főleg az itt dolgozókon múlik, mert lehet eljön az idő és a főiskolák megszűnnek, működésük lassan lehetetlenné válik, az emberek tömegét beszippantják az univerzitaszok. Persze ez az iskolát nem nagyon érdekli, szokták volt mondani, mindenkit csak maga érdekel, most meg amúgy is ez a szokás "történelmieskedni" kell, így szokták mások is; tönkremennek, elhalad civakodásuk mellett az élet, vagy éppen csak várnak, mi lesz, miért legyünk mi ezalól épp kivételek?

Azt hiszem ehhez fel kell nőni, a franc, hogy azok hogy "szokják", iskola legyen és kész. Lehet, hogy öt év és egy se lesz, akkor majd jöjjenek el kérdezni: ez még mitől áll, miért jelentkeznek még ide, tényleg titok-e?

Nem, nem is biztos, hogy felnövéskérdése, talán valami belátás, önző érdekünk kihagyása a buliból, valami közös fölé hajlás, okság miatt. Nem találok erre sajnos jobb "népnemzeti" szavacskát, mint azt, hogy profizmus.

Nem ismerem az eredményes intézmények belső szerkezetét, a kutatócsoportok morálját, de képzelni eltudom. A legjobban talán a sport láttatja magát a profizmus működéséről. Megvolt a rendszerváltás, tehát bajnok lett a Fradi, de az még nem biztos, hogy profik. Egy-két langyos szombatdélutáni forduló után rájöttem, még biztos, hogy nem azok. Hallottam, néhány nagy csapatnál van, hogy nem is beszél egymással néhány játékos, mégsem zavarja meg teljesítményüket a legjobbak közé jutásban.

Egyetlen külföldi labdarúgót sem láttam még, hogy egy kapufa után letérdelne és fogná a fejét, hogy a fenébe is, nem sokon múlt. Egyszerűen fut tovább, talán még gyorsabban is, hogy labdát szerezzen, mert nincs más lehetősége, ha gólt akar rúgni. Csak a tett ismer rizikót. Aztán ezek a profik valahogy a győzelmeiket is máshogy ünneplik, mint mi: örülnek, zárszámadnak, aztán okulva bármily apró kis hibából, már a következő megméretésre készülnek, aztán a legvégén szétdobják a babért az irigy közvélemény szeme előtt.

Szóval valahogy így. Azt hiszem, mi még ezer év múltán is a 6:3-ból fogunk élni. Pedig minden nap egy új mérkőzés, egy új feladat, egy nagy derby és az élet pedig a legnagyobb csapatjáték.

Nem is tudom Jászberényben egyáltalán megkezdődött-e a csapatalakítás és talán csak remélhetem nem igazolódnak ezek az okoskodó görögök a címben is említett bölcsességükkel.

Azaz:

Mi volt? Ami van. Mi lesz? Ami volt.

Rajnai Attila

Megkérdezték a tapasztalt világutazót, melyik emberi tulajdonsággal találkozott világszerte a leggyakrabban, így válaszolt: az emberek hajlamosak a lustaságra. De mások szerint helyesebb lett volna ez a válasz: az emberek félnek. Szokások és közhelyek mögé rejtőznek. Voltaképpen minden ember tudja jól, hogy egyetlen egyszer, unikumként jött e világra, és semminemű rendkívüli véletlen másodszorra ilyen csodálatosan tarka sokféleséget nem ötvöz olyan egyedde, amilyen ő: tehát mindezt tudja, de elútkolja önmaga előtt, mintha rossz volna a lelkiismerete. De miért? Mivel fél a szomszédától, akinek szüksége van a konvenció oltalmára, hogy elrejtőzhessék mogotte. De hát mi kényszerít egyeseket arra, hogy féljenek a szomszédától, csordaszerűen gondolkodjanak, cselekedjenek és tulajdon lényüknek ne örvendjenek? Némelyeket talán – s ez a ritkább eset – a szemérem. Legtöbbjüket azonban a kényelmeskedés, restség, tehát az a bizonyos lustaságra való hajlam, amelyről szólott az utazó. Igaza van: az emberek inkább lusták, mint félnek, és pontosan attól félnek leginkább, ami feltétlen tisztességet és nyíltságot követelne tőlük. Csak a művészek gyűlölik ezt a tunya hanyódást a kölcsönzött viselkedési formák és az összedobált közhelyek között, leleplezve a titkot, vagyis mindenki rossz lelkiismeretének okát, azt a tételt, hogy minden ember egyszeri és megismételhetetlen csoda: ők meg merik mutatni nekünk az embert, rá mernek mutatni, mennyire önmaga minden mozdulatában, milyen egyedi, sőt azt is, hogy milyen szép és tiszteletre méltó az ember egyedisége szigorú következményeként, mennyire újszerű – ám korántsem unalmas. A nagy gondolkodó csupán lustaságáért veti meg az embert: e lustaságért látszik közönséges gyári terméknek, kapcsolatokra és oktatásra méltatlannak. Ha valaki nem akar tömegember lenni, nem kényelmeskedhet többé; engedelmességre kell lelkiismeretének, amely odakiáltja neki: „Légy önmagad! Mert most nem az vagy, bármit teszel, gondolsz vagy akarsz is.”

Minden ifjú lélek éjjel-nappal hallja e parancsszót és megreszkett belé; mert egy örökkévalóság óta egy kis boldogság sejlik fel benne, ha önmaga valóságos felszabadulására gondol: ám ameddig a közvélemény és a félelem béklyózza, aligha remélheti, hogy eljön e boldogság valaha. És milyen vigasztalan, értelmetlen ilyen felszabadulás nélkül az élet! Nincs a természetben szárandóbb és nyomorúságosabb teremtmény annál az embernél, aki nem meri vállalni tulajdon génuszát, törődik ezzel, foglalkozik azzal, kacérkodik mindennel. Az ilyen ember végső soron valósággal megfoghatatlan, mag nélküli hű, nem egyéb idegen tollakkal ékeskedő, pófszékű felfújt hólyagnál, kísértet csupán, aki nemhogy felelmet, de még szálnalmat sem ébreszthet senkiben. És ha joggal mondják a lustáról, hogy őli az időt, akkor azt is elmondhatják egy korszakról, amely a közvélemény kultuszában leli üdvét, vagyis a személyes lustaságban, hogy valóban megöli az időt: mármint úgy vélem, ez az idő értéktelen az élet igazi felszabadítása szempontjából. Milyen erős lesz a későbbi nemzedékek ellenszenvé, amikor e korszak hagyatékával foglalkozva megállapítást nyer, hogy az elődök voltaképpen nem élő emberek, hanem közhelyszerűen gondolkodó látszatfigurák voltak; korszakunk talán éppen azért lesz valamely távoli utókor szerint a legsötétebb és a legismeretlenebb, mert esetleg éppen ez a történelem legsötétebb, legkevésbé emberi szakasza. Városaink új utcáit járom és arra gondolok, hogy egy évszázad múltán már egyetlenegy ilyen ház sem áll, amelyeket a közhelyszerűen gondolkodók nemzedéke épített magának, és akkorra e házépítő kontárok közhelyeiből sem marad semmi. Mennyi remény élhet viszont mindazokban, akik nem e korszak polgárainak érzik magukat, mert ha e kor polgárai lennének, akkor csupán arra volnának jók, hogy öljék az időt és korukkal együtt elmúljanak maguk is – ők viszont az időt inkább életre akarják támasztani, hogy tovább éljenek ebben az életben.

De ha a jövőben nem is lehet bizodalunk – az a csoda, hogy éppen ebben a jelenben létezzünk, ösztönöz minket a legerősebben, hogy saját mértékeink és törvényeink szerint éljünk: az a megmagyarázhatatlan tény, hogy éppen ma élünk, és bár végtelen időnk lett volna máskor is megszületni, nekünk mégis pontosan ez az arasznyi jelen jutott, ennek kell hát megmutatnunk, mi okból és

mi végre jöttünk e világra éppen most. Tulajdon életünkért felelősséggel tartozunk önmagunknak: következképpen mi magunk akarjuk ezt az életet kormányozni, és nem engedjük meg, hogy életünk amolyan oktan véletlenszerűség képét öltse. Az élettel valami kockázatot, veszélyt kell vállalnunk: és pedig azt, hogy elveszítjük, mind a legjobb, mind pedig a legrosszabb esetben. Akkor meg miért vagyunk ilyen szolgaiak, ennyire földhözragadtak, miért hallgatunk a szomszéd szavára? Roppant kisvárosias dolog, néhány száz mérfölddel távolabb már nem érvényes nézetekhez kötődnünk. Kelet és Nyugat amolyan krétával húzott határvonal csupán, amelyet másvalaki jelöl ki nekünk, csak hogy csúfot úzzon félénkségünkben. Az ifjú lélek így szól önmagához: szabad akarok lenni. És ebben talán az akadályozza meg, hogy két nemzet mondjuk gyűlöli egymást és háborúzik, vagy egy tenger van két földrész között, netán olyan hitet hirdetnek, amely néhány ezer éve még nem létezett? Mindez nem te vagy – mondja magának. Senki sem verhet hidat neked, amelyen éppen te jutsz át az élet folyójának túlsópartjára, rajtad kívül senki. Számtalan gázló, híd és félsten létezik ugyan, amelyek átvinnének a túlsópartra; de csak a te igaz valód árán: elzalogosítanád önmagad és elvesznél. Egyetlen út van a világon, amelyen rajtad kívül senki sem mehet. Hová visz? Ne kérdezd! Vágj neki! Ki mondta ezt a mondatot? „Egy férfi soha nem emelkedhet magasabbra, mint amikor nem tudja, hová vezet az útja.”

De miképp találjuk meg önmagunkat? Hogyan ismerheti meg önmagát az ember? Beláthatatlanul titokzatos kérdések ezek: és ha egy rókaról akár hét bőrt is lenyúzzhatunk, akkor az ember önmagáról hétszer hetvenet is, és mégsem mondhatja: „no, ez most már te vagy végre, és nem a bőrod csupán.” Ráadásul roppant fájdalmas és veszedelmes kezdet, ha valaki ilyen módon önmaga mélyére akar hatolni, önmaga lényegéhez a lehető leggyorsabban, erőszakosan utat törni. Nagyon könnyen megsérülhet, aztán nincsen orvos a világon, aki meggyógyítsa. Meg aztán mire volna jó? Hiszen úgyis minden a legbensőbb valónkrol tesz tanúságot: barátaink és ellenségeink, tekintetünk és készorításunk, emlékeink, meg az elfeledett dolgok, olvasmányaink és irományaink. A legfontosabb tanúságtétel azonban még hátra van: az ifjú lélek az alábbi kérdéssel nézzen vissza az életre: mit szerettél eddig igazán, mi vonzotta lelkedet, mi uralkodott rajta egyszersmind boldogítva azt? Állíts magad elé ezen általad tisztelt tárgyak rangsorát, ez a sorrend talán elmond valamit voltaképpen önmagad valamely igazi alaptörvényéről. Hasonlítsd össze egymással e tárgyakat, vedd szemügyre, miképp egészítik ki, cáfolják és magyarázzák egymást, mintegy látrafokokat alkotva, amelyeken mostanig fölkapaszkodtál önmagadhoz; mert igazi lényeged nem benned rejtőzik, hanem merhetetlen magasságban fölötted, vagy legalábbis afölött, amit többekévesb énednek tekintesz. Igazi nevelőd és oktatóid megmondják neked, mi a lényeged igazi ősi értelme és alapanyaga: valami nem nevelhető és nem oktatható dolog ez, de bizonyos, hogy nehéz hozzáférni, alakítani vagy megmozdítani. Nevelőd nem lehetnek senki mások, csakis felszabadítóid. És ez minden nevelés útja: mert nem szemüveget, művétagot, viasz orrot kapunk tőle – mindezek a nevelés afféle torzképei csupán. Mert a nevelés felszabadítás. Mindennemű gízgáz, salak, hulladék, elődsi fereg eltávolítása, amelyek a palánta zsenge csíráját torzoztathatják, az igazi nevelés fény és melegség áradása, jótékony hatású éjszakai eső, a természet utánzása, imádata, amennyiben anyai és irgalmas szavú, a természet művének beteljesítése, ha útját állja iszonyú kegyetlen csapásainak s jóra fordítja, és mostoha indulatát, zord értetlenséget lágyulatlal ledi.

Persze más eszközök segítségével is ratalálhatunk önmagunkra, magunkhoz térhetünk a sötét felhőként reánk települő kábulatból, de én nem ismerek jobbat a nevelőnkrol és oktatónkrol való megemlekezésnél. És úgy gondolok ma Arthur Schopenhauerre, akire

PÁLYÁZATI BESZÁMOLÓ

A fájdalom és szeretet természetéről kellene írnom, a nélkülük valótlán teljességről...

Nem tudom, ilyes valami érzése-e a fájdalom az ég értelmező szótárában, mert ha ilyen, akkor nem is olyan veszélyes dolog, nyugodtan nevezhetnénk nevetségesnek is. Ezek a sorok inkább azoknak szólnak, kik most beigazolódott sejtésükkel büszkélkedve bólogatnak, - hogy én tudtam, úgyis ez lesz belőle. Jó volna tudni, mennyire veszik észre ezen emberek a végkifejletben önnön természetük paradoxonát, mivelhogy: Mennyire számított az számukra, ha mindennap megkérdezik, - mennyit küldtek már a pályázatra - s ha az ember erre azt hazudja, hogy sokat? És mennyiben van joga bírálni bárkinek, bárkit is, ha nem veszi észre, hogy az az ember bizony ő maga, tőle függ lesz-e értékelhető pályázat, tőle függ minden az életben, hogy valamiből ne csak "úgyis az lesz belőle" legyen, mert nem fogja dolgait nélküle senki véghez vinni, sem az ég, sem pedig valami idegen lények, kik holmi köröket hagyva maguk után lopkodják a gabonánk, mert még soha semmit nem csináltak meg nélkülünk az életben, hiába a merengés tátott szájjal a csillagokra, a sült galamb nem fog belerepülni, és bármennyire fáj is, de részesei voltunk még mindig, bárminemű ítéletnek vagy átoknak nevezett nüansznak az életben.

Van ezeknek a dolgoknak egy veszélyesebb oldala is. Ugyebár itt több mint minden második ember verset ír, festeget, pacsmagol, szóval önkifejezi magát, majd kilép szobájából a meg nem értettség gesztusaival és egy "ugyan mit tudtok ti" kijelentéssel visszafordul gubójába és művéről megállapítja; a legjobb, mit valaha készítettek, csak épp még nem nőtt fel hozzá ez a posztróemberiség. Félelmetesebb tettek születhetnek ebből az alapállásból. Mint mindig és annyiszor, Sánta Ferenc hősei jutnak eszembe az Ötödik pecsétből, egyszeri és végleges választásaink, a sánta

fényképész nárciszbelépője, amint kihangsúlyozza bemutatkozása-
kor, hogy ő bizony nem akármilyen fényképész, ő művészi fotó-
kat készít, gondolkodás nélkül választ az öntudatlan hatalom
ellenében, mert ő minden bizonyossággal nem lehet más csak Jób,
az áldozat, s a hitetlenkedő mosolyoktól elviharozva, az igaz-
ság és a jövő emberisége érdekében feljelenti művészi értékeit
megkérdőjelező barátait.

De beszéljünk inkább a szeretet természetéről.

Köszönjük azoknak, kik pályáztak.

Kedves Zoltán, Hajdú Gábor; vers.

Fülöp Tamás, esszé.

Nagy Gabriella, rajz.

Tisztességes munkájaikért könyvjutalomban részesültek.

Mindazoknak, kik a művészi jelzőt használják mind önmagukra,
mind másokra:

A művészet egyszerű, mint a teremtés. Mert a teremtés csak a
legegyszerűbb szerkezeteket hívhatja létre, olyan egyszerűeket,
melyek létrejöhetnek az abszolút semmiből és mindig van még
egyszerűbb, mert a művészi teremtődik, és nem lehet csinálni,
csak munkából lesz.

Magatartása az irodalom. Formája a tisztesség.

De beszéljen erről inkább a beavatott, Nemes Nagy Ágnes.

A költő lelke

Nem szeretek beugratni valakit. Nem szeretem a tréfálkozásnak azt a módját, amely
félrevezet egy személyt azért, hogy a többiek kuncogjanak a háta mögött. De azért
fiatalon velem is megesett, hogy ráadtam a fejem egy-egy ugratásra. Például Tokod-
Altárón.

Hogy kerültem Tokod-Altáróra? Ama szép akció során, mely az ötvenes években
kiparancsolt minket, írókat az életbe. Vagyis a gyárakba, a vas- és acélműhelyekbe, a
termelőüzemekbe. Úgy gondoltuk, abból még nem lesz baj, sőt izgalmas lesz, ha meg-
nézünk egy bányát, legfeljebb nem készül el róla a követelt, halhatatlan költemény.
Elmentünk tehát Tokod-Altáróra ketten. De rosszul mértük fel a dolgot: mégis vala-
miféle bűnbe keveredtünk a bányalátogatással. Az a légkör... no de hagyjuk. Röviden:
a bányászok mélységesen utáltak minket, többek között úgy megkűszattak egy kétszáz
méteres ereszkén, hogy kilógott a nyelvünk. Még a kultúros is utált minket, aki pedig
az efféle látogatásokat szervezte. És nem lett volna célravezető, ha félrevonjuk, és el-

Már hazafelé tartva sötét kirándulásunkról, az ázott, sötét vasútállomáson csellengtünk, vártuk a vonatunkat. Egyszerre csak a szomorú kis trafikbódé oldalüvegén át megpillantottam egy poros levelezőlapot. Bámulatos lap volt, egy felpolcolt keblű nő-személy valamely fehér klepetusban, talán hálóingben, félig lehunyt szemmel egy szál rózsát szolgáltató rajta. Nyilvánvalóan az Osztrák–Magyar Monarchiából datálódott, legfeljebb az első világháborúból, valóságos unikum. Ezt meg kell szerezniünk. Megvettük. De fel is kéne használni. Kiötlöttem, hogy a hihetetlen képeslapot Pilinszky Jancsinak kell elküldeni, megfelelő szöveggel. A következő művet komponáltam rá, szép, iskolás írással:

Kedves Költő!

Nekem nagyon tetszenek a maga versei. Azt mondják, maga szép, fekete fiú! A szénbenézek és magára gondolok... Minden szombaton itt Tokod–Altárón összetánc van. Nem jönne el egyszer?

Az a barnakislány...

Fojtottan nevetgeltünk a lap bedobása után; más nevetnivalónk nem volt. Itthon vártuk a hatást. Egy darabig hiába vártunk. Vagy tíz nap múlva történt, hogy Jancsi benyúlt a belső zsebébe, a szíve fölé, kivette a tárcáját, és kissé remegő, szép, fehér kezével felém nyújtott egy képeslapot. Azt.

– Nézze, milyen érdekes lapot kaptam. Egy bányászlány. Úgy látszik, megérintette valami a verseimből. És milyen költői: „A szénbenézek és magára gondolok” – így Jancsi.

Némileg megdöbbsentem. Úgy véltem, a lap félreérthetetlen. Azt vártam, hogy majd jót hahotázunk rajta a Jancsival. Dőre feltevés volt. Nem vettem számításba a költő lelkét.

A költő lelke nagy. Mindent betöltött... Betölti az univerzumot és Tokod–Altárót, minden hat rá és viszont: hat mindenkire. Nincs sem égbén, sem földön, sem föld alatt olyan személy, akinek elragadtatása ne volna természetes számára. Mit neki a valószínűtlenség? És mentől jobban tapossák, veszik semmibe az irodalomban, annál inkább hisz. Mindennek, mindenkinek. Az a meglepő, hogy olykor még igaza is van.

Jancsi hitt a képeslapban. Elkerülte a figyelmét, hogy napok óta a bányakirándulásról mesélünk, valamint az is, hogy éppen az ötvenes években járunk, és sehol meg nem jelenő verseit a barnakislánynak nehéz volna ismernie, egyéb körülményekről, például a stílusáról nem is szólván. Nem tehettem mást, nevettem egyet egyedül (nem elég vidáman), s elmagyaráztam neki a históriát. Sanyarú feladat: egy viccet elmagyarázni. Valahogy nem mulatott rajta.

Azóta még kevésbé szeretek beugratni valakit.

(A költő hagyatékából.)

Z. ZOLTÁN, BÉKÉSCSABA — *Itt küldök egy rövid írásomat (ami egyáltalán nem tetszik, nem vagyok vele elégedett, de nem tudok több időt szánni rá; talán jobb lenne, ha meg sem jelenne...).*

Az a szerencse, hogy nem folytatta tovább, mert valószínűleg lesújtó kritikát olvashatnánk Öntől, saját írását illetően. Egészen megejtő, ahogy egyre rosszabbnak látja szerzeményét: először csak nem tetszik, aztán nem elégedett vele, majd pedig kéri, hogy ha lehet, ne jelenjen meg. Ez azért is szokatlan, mert a kíséző levelek fordított irányúak, a szerző többnyire tolsztoji magaslatokon kezd, s onnét már csak följebb megy. Idéznék is egyet, ez a szerényebbek közül való, P. József kaposvári szerző tollából: „Tisztelt Szerkesztőség! Kéziratomat ugyan nem rendelték meg, ennek ellenére én mégis elküldöm Önöknek. Annál is inkább, mert a művésztszadalmomban igen nagy vihart kavaráó vitákat indíthat el. Főleg a társ művészetek képviselőitől várom a leggyorsabb és legviharosabb, vitákra serkentő reagálásokat. Nem mintha a költészetet magasabb rendűnek tartanám bármelyik másik művészetnél. Meditációm megírásának mottóját csupán az adta, hogy egyedül a költőknek nincs olyan iskolájuk, amelyik művészetük elismeréséről hivatalos diplomát adna. Pedig a költő is művész, mégpedig a javából. Bizonyításul elküldöm egy versemet, amelyik művészi en festi le nálunk a naplementét. Kérem tehát, hogy meditációm és versemet szíveskedjenek ne a szemétkosárba dobni. Túloldalon kezdődik a meditációm, és folytatólagosan a versem.” Látja, fölösleges sze-

H. MARIANNA, SZOLNOK. — *Ezelőtt 13 éve történt. Nem gondoltam akkor, hogy ez a találkozás megdöbben. De ma sem gyógyultam ki ebből az érzésből. Meleg nap volt, pára nélküli száraz idő. A strandon a napozón tem és olvastam, elmerengtem az olvasnivalón. Észrevettem, hogy valaki néz. Egy tüzes fekete férfiszempár volt. Sokáig nézett, de nem jött oda hozzám. Amikor kiléptem a medencéből, láttam, hogy rendkívül erős testű és szép arcú férfi. Kezét szívére tette és újra rám nézett. Szerettem volna, ha enyém ő, bár ez csak később tudatosult bennem. Már csak felöltözve láttam, elegánsan kékben a sörét szopogatta a kerthelyiségben. Azóta 13 év telt, többször is láttam őt futólag és nem tudom, mit gondoltam felőle.*

Önre bízom írásomat, ha jó — közölheti is. A hiányról és az erényeiről — egyszerűen, hogyan kell írni mesteri módon; erről írhatna a Szerkesztő válaszol rovatban nekem.

Szerelem, óh, jaj! című írásának hiányáról és erényéről én most nem írnék, és arról sem, hogyan kell írni mesteri módon. Nem is biztos, hogy tudom. Abban vagyok csak biztos, hogy 1990 nyarán magam is megírtam Szolnokon, szemem, hajam fekete, és gyakran szopogatok kerthelyiségekben sört elegánsan, kékben felöltözve. Sorairól semmi egyéb nem jut eszembe, bár elgondolom, hogy valami más elfoglaltság után kellett volna néznie. csaknem biztosan van olyan, amelyikben

pályázat - vers

TÓTUMFAKTUM

Kedves Zoltán

téli úton

térdel égés előtt
kér kenyeret halat
nem tudja kire lőtt
térdel égés alatt

véreden ficáncol
tenger fújtó révig
bár kötélén táncol
markolj fel az égig

térdel az ég előtt
még egy pohár nyarat
hirtelen jégbe nőtt
térdelés jég alatt

nézz a csillagokra
sétálj végre végig
törj be önmagadba
ajtón túli fényig

étvágy

megéheztem és megláttam
körüljártam megcsodáltam
becézgettem és csak vártam
megkívántam elszaladt

megijedtem megkerestem
megszerettem és nevettem
utolértem és nem féltem
megharaptam bőr alatt

láncra vertem simogattam
csókolgattam elaltattam
felboncoltam szétszaggattam
és megettem nem maradt

emésztettem húsodat
emésztettem magamat
üressé vált gyomromat
hol vár rám az új falat?

GONDOLATFELVETÉSEK BIBÓ ISTVÁN A KELET-EURÓPAI KISÁLLAMOK

NYOMORÚSÁGA C. MŰVE KAPCSÁN

- 1 -

Ha adotttnak vesszük azt a gondolatot, hogy egy-egy szellemiség kibontakozását erősen meghatározza az a környezet, amiben fogant, akkor gondolkodásunk hasonló helyzetben van, mint az ország és a régió jelenlegi állapotai.

Megfelelő cinizmussal adoptálva ezt Bibó gondolataira, annyit tesz, hogy maga Bibó sem szakadhat el kelet-európai determinánsaitól műve során.

Persze ez a kijelentés rögtön maga után vonja azt a kérdést, hogy lehet-e egyáltalán egyetemes horizontról, ún. "európai szemmel" nézni állapotunkat és lehet-e magunkról kinyilatkozásokat tenni?!

- 2 -

Megkerülve a problémát, vizsgáljuk meg azt, hogy valóban olyan cinikus volt-e az előző kijelentés és mi is jellemző valójában a kelet-európai gondolkodásunkra.

Úgy vélem Bibó igen pontosan felsorolja problémáinkat és e régió problémáit-elsősorban a történelmi fejlődés megakadásából kiindulva- ami a jelenlegi állapotokat létre hozta. Ezeknek objektíválódása a kicsinyes nacionalizmustól indul és tart a területi viták nyomorúságán át az állandósult félelemig.

Az előbbi tényezők főleg a közösségre jellemzők. Az egyének gondolkodásában - mintegy a társadalmi hatások rávetítődéseként - a kudarcélmény, a létbizonytalanság, az elfolytottság és csalódás-élmény jellemző.

Ezek a körülményekre visszahatnak és fokozzák egymást.

Bibó mindezt történelmileg olyan állapotként kezeli, mely egy kezdetleges formáció a további fejlődéssel bekövetkező demokrácia előtt. Ez azonban több kérdést is fölvet.

1. Létezik-e történeti fejlődés?
2. Létezik-e a demokrácia bibói állapota?
3. Létezik-e az a nemzeti lélek, aminek célja a demokrácia elérése?
4. Biztos-e, hogy ezen régióknak a nyugati mintájú berendezkedési forma a legoptimálisabb?

Az első kérdésre a válasz igen összetett. Ahhoz, hogy célorientált folyamatként lássuk a történelmet, szükségünk lenne olyan alapvető törvényekre, amelyek mint a folyamat visszatérő elemei megragadhatók lennének. A történelem eseményei, mivel térben és időben determináltak, egyediek és megismételhetetlenek, ezért a múltbeli ok csak a jelenben válhat okozattá. Ezért valószínűnek látszik a történelmi események hosszútávú spontaneitása, azaz nem fedezhető fel benne irányadó struktúra.

Másrészt viszonyt létezik egy kultúrális-társadalmi történeti folyamat, ami csupán térben determinált és így struktúra építhető fel rá. Ezen szocio-kultúrális folyamat rendszerszerűségéből következik, hogy értelmezhető rajta a fejlődés, de ez csak a történelmi folyamatnak velejárója, és nem társa. A Bibó által értelmezett fejlődés is ebben a rendszerben követhető nyomon, de csak olyan tudattal, mely nem zárja ki az ennél is fejlettebb állapotot.

Maga az ember a történeti "fejlődésben" pszichésen és szomatikusan - a kevéske alkalmazkodási változásoktól eltekintve - változatlan az általunk konkrétan ismert, antropogenetikus fejlődés utáni szakaszban.

A második kérdés jogosságára úgy gondolom elég érvet lehet fölhozni. A demokráciát, ahogy Bibó képzei, úgy lehet definiálni, hogy az az állapot, amelyben a társadalom a legtöbb és legtisztább visszajelzéseket kapja a hatalmon levő kormánytól. Bibó maga a demokráciát félelem nélküli állapotnak nevezi. Ezek a meghatározások azonban eltérnek a demokrácia klasszikus értelmezésétől. És mivel visszatérő struktúra a történelem menetében, és mindig feltételekhez kötött - gazdasági, társadalmi körülmények -, valamint tagjait önkényesen választja meg, úgy gondolom jogunk van azt feltételezni, hogy mint szocio-kultúrális, azaz fejlődéssel bíró organizmus a társadalom; így nem ez az állapot az abszolútum. A demokráciának lényegi vonása egyszerűen talán így adható meg: nem jó, de nem találta még ki jobbat nála. Ez adja meg számára a létezés privilégiumát és az eszményitettséget.

A harmadik kérdés több problémát is fölvet.

a/ Ha az ún. "nemzeti léleknek" a célja - társadalmi jellegéből adódóan - a demokrácia elérése, akkor ez szerintem a következő módon írható le: A politikai rendszer egy adott társadalmi réteg - legoptimálisabban vagy utópikus esetben az egész társadalom - érdekeit szolgálja. Vagyis a demokrácia igénye a politikai rendszeren át realizálódik. A politikai rendszereknek azonban alapvető sajátosságuk, sőt gyakran ellentmondásosságuk, hogy egyének útján ölt testet, azaz emberek alkotják és emberek legitimizálják, de mint organikus szocio-kultúrális rendszerek, alkotójukat, az egyént túlnövik és olyan tulajdonságokkal is bírnak ez után, amik az individuum felett állnak.
/pl.: törvényhozás, bíráskodás, stb.../

b/ Ha a nemzeti lelket, mint adott területhez kötődő érzelmeket tekintjük, akkor Bibó elképzelései igazolhatók, vagyis az, hogy a közösség optimális esetben a demokrácia elérésére törekedhet.

Régiókban ezek alapján azonban igen kevés esély van a demokrácia megvalósítására, hisz az erőfeszítések most még a nemzeti egység megteremtéséért folynak, és ahol nem fegyverekkel, ott a nacionalizmus szításával történik a meggyőzés. Tehát ez az út sem a legoptimálisabb.

A negyedik kérdés a helyi sajátosságokra alapul. Az biztos, hogy a ma ismert legoptimálisabb társadalmi forma a demokrácia, de az valószínű, hogy a gazdaságilag legfejlettebb országokban működhet csak tökéletesen. Így a kelet-közép-európai régió, szocio-kultúrális elmaradottsága miatt pillanatnyilag a demokrácia valamilyen átmeneti állapotát tudja csak megvalósítani. Ha viszont abból indulunk ki, hogy a szocio-kultúrális fejlődés térhez kötött, adódik az a kérdés, hogy ez a régió miért ne fejleszthetne ki - a folyamat spontaneitásával - egy e területre jellemző legoptimálisabb társadalmi berendezkedési formát?! Ez persze csak feltevés. De ha azt is figyelembe vesszük, hogy a nyugati térségek gazdasági fejlődésük során még optimálisabb formát találnak, akkor ahhoz viszonyítva régiók még jobban lemarad és mivel a fejlődés szakaszai nem ugorhatók át, igen valószínű, hogy e térségnek - az alkalmazkodás miatt - sajátosan kell legoptimálisabb társadalmi állapotát kialakítani.

Visszatérve eredeti problémánkhoz, hogy lehet-e egyetemes horizontról nézni jelenlegi állapotunkat, a válasz az, hogy igen. Sőt, szükségszerűen kell, hogy így tudjuk látni. Ehhez azonban olyan általános és egyetemes fogalmakra van szükségünk, amelyek biztos alapot adnak arra, hogy múltból indított imputokkal következtetéseink a jelenre vonatkozhatnak.

Bibó művében a jelenhez a múlt ok-okozati szinten van kapcsolva, de fogalmai az erős emocionális kötődések miatt nem lehetnek egyetemesek. A fentebb említett kérdések Bibó történeti idealizmusát világították meg. Ezen nem azt értem, hogy a bekövetkezésre váró esemény nem a bibói változatban valósult meg - hisz amíg valami nem következik be, addig mindenki csak idealista lehet -, hanem azt, hogy műve során túlzott optimizmus jellemzi őt. És ez is kelet-európai sajátosság...

Házasságstatisztika I.

A Nemzetközi Házasságkutató Intézet egymillió nő magyar férfit kérdezett meg házasságkötésének körülményeiről, házaseletének tapasztalatairól. Hosszú és kemény munkával dolgozták fel az értékes statisztikai adatokat, amelyeket olvasóink elsőként tanulmányozhatnak. A válaszok megoszlási százaléakai sötét titkokról lebbentik fel a fátylat. Az adatokat kezeljük bizalmasan.

1. Mikor érezte először, hogy meg kellene házasodnia?

Fürdőkádban, a harmadszori sikertelen hámosási kísérlet után. (35%)

Amikor megjelent partnerem bátyja - nehézsúlyú bokszbajnok - és húgával kapcsolatos szándékaim komolysága felől érdeklődött. (30%)

Petőfi Sándor „A szerelem sötét verem” verssorának olvasása közben. (30%)

Három évvel ezelőtt, az első szabad választás után. (5%)

2. Mi volt a házasságkötés közvetlen indítéka?

Alkoholos befolyásoltság. (25%)

Nem ízllett a vendéglői koszt. (25%)

Szerettem volna megtudni, mi az igazi boldogság. (25%)

G. Maczón Ágnes parlamenti szűzbeszéde. (25%)

3. Házassága alatt szerzett tapasztalatok birtokában hogyan értékeli az előző kérdésre adott választát?

Feleségem elzárja előlem az alkoholtartalmú italokat. (25%)

Most már ízlene. (25%)

Megtudtam, de már késő. (25%)

Király B. Izabella szexisebb. (25%)

SPORT

Polgár Judit, hazánk leg-eredményesebb sakkozónője ismét kikapott. A sajnálatos eseményre tegnap este került sor, amikor az előzőleg megbeszélt 9 óra helyett csak fél 11-kor ért haza.

BEL

Zenés-táncos postarablással búcsúztatták a báli szezon Balatonbörzadályon. A farsangi jelmezekbe öltözött bűnözők Verdi Alarcosbáljának hangjaira fosztották ki a városi postahivatalt, s vittek el mintegy háromezer forintot. Nem hivatalos belügyi források szerint az egyik rabló akció közben befizette telefon-számláját is.

Egy eltévedt Hercules gép tévedésből Pécsre dobta le a boszniai éhezőknek szánt, élelmiszersegélyt tartalmazó amerikai konténert. A kertvárosban landoló küldeményből, felbontása után, kóla- és hamburger-nagykereskedést nyitott Söptei Rezső nyugdíjas rózsatermelő.

Gólya-csoport

Döntsék el, hogy lányt vagy fiút szeretnének, s a többi a Mi dolgunk. Szolgáltatásunk garanciális.

Tévedés kizárva!

Hívják a 114-3929-et.

Olyan vagy...

Olyan vagy nekem, kedvesem,
mint a frissen sült kenyér:
pirul kis arca csendesen,
mint vágy az árva gyereken,
hogy érintse egy tenyér.

Nem tehetem, te is érzed,
ha megfoglak - bekaplak.
S mint ki rossz álomból ébred,
mert rossz volt a napi étrend -
még azt hinnéd, becsaplak.

Érzed, hogy szeretlek nagyon
a bűnoldó távolból?
S azt már az istenre hagyom,
hogy gyöngylehelleted vajon
kinek az ajkán hódol.

Szembogaradba lényemet
beágyaznám szelíden:
álmosan intő lényeket
kergetne kóbor élvezet
míg szívünk megpihen.

Hisz csak te láthatsz egészen
bennem minden jót s rosszat.
Álmaim jönnek merészen,
ahogy vér terjed szét gézen:
rád gondolok naphosszat.

* * *

Az idő mulatása

megittak egy sört
hallgattak egy sort
hallgattak ittak
ittak
tik-tak tik-tak

Otthon?

elmész barátainnak

Sétálok körútamon,
a csonka fák alatt
olykor arcon vág sietve
egy-egy gondolat,

hogy már eleve,
kezdettől fogva...
S azóta? Sorsunk
Gondolatunk Foglya.

A tiéd úgy fogja,
mint lányok az RTL-en...
- már megbocsáss -
lazán és (nem:de!) kéjesen;

én (egy ideje rájöttem:
elrontottam valamit,
s azóta) csak úgy hasalva,
mint dzsúdós a tatamit.

/ Meghúzom magam itt-,otthon./
Ki vagyok vasalva.
Egy szép napon
éppen egy ippon
épen és titkon...

Istenem, becsúszhat!

Es a juice, hot
dog-ok világa
többé már nem ellenfél,
hiába fegyverkeztél
a másvilágra.

S bár e csel-,gáncsmentben,
-jövetségben is a súlyponton a lényeg,
csodálva kérdezem:
- Elmész, barátom, tényleg?

Vacsora csendben, egy vak tükörrel szemben

Megszülettünk.

Talán egy ködös novemberi hajnalon, vagy egy nyáron az éjszaka leple alatt, lopva.

Élünk. Vagy csak vagyunk.

Felkelünk. Lefekszünk.

"S mindannyian így folytatjuk a mindennapi életet, ki-ki a maga módján, gondolatokkal vagy gondolatok nélkül, látszólag minden megy a maga útján: ahogy rendkívüli alkalmakkor is, amikor minden kockán forog, mintha az egész egy szót sem érdemelne."

Akkor hát, miért ébredünk?

Az élet áttetsző, puha pókhálófonalát miért gabalyítjuk tovább?

Erre a kérdésre, mint sokan, Bergman is kereste a választ.

Ő azonban pontosan, pontosabban majdnem pontosan tudta hol keresse.

Most értettem meg: amint a Bibliában is a sorok között kell olvasni, úgy a "Tükör által homályosan" cím: Isten létét sejteti, kinek arcában megtisztulhatunk, ki által tisztán láthatunk: de aki a felszín mögötti utat nem érzi, az előtt a lényegyet homály fedí. S mit jelent a felszín mögöttit látni?

Azt, amit Bergman az "Úrvacsorá"-ban mond: mindannyiúnknak el kell végeznünk a magunk istentiszteletét. Azonban még akkor sem biztos, hogy megtaláltuk, amit kerestünk.

Próbálkozásainkra "Csend" a felelet.

Isten hallgatása.

Hamvas is a fenti kérdésre keresi a választ:

"Egyszer azt mondta:

- Nem akkor érsz célhoz, ha mindent kimerítettél, hanem ha megtaláltad a kimeríthetetlent.

Máskor pedig:

- Ha a világ végtelenségéből indulsz ki, az igazságot sohasem fogod elérni. Valamit akkor ismersz meg, ha abban annak személyes érdekelttségét, aki alkotta, megérted. Azt, hogy annak, aki azt alkotta, fontos volt. Aki a végtelenségéből indul ki, a számhoz jut el. Aki a kimeríthetetlenből indul ki, megtalálja a dolog lényegét. Amíg az alkotó érdekelve van, a dolog fennáll, ha az érdek nincs többé, a dolog elenyészik. Amit gravitációnak hívunk, az a dolgokban lévő személyes hangsúly."

De nincs itt ellentmondás? Nincs!

Mindössze a dolgot s a személyes érdekelttséget egy más, egy általánosabb síkra helyezi, melyben az egyén hitét szabadon értelmezi.

Az utat a célig mindannyiúnknak egyedül kell megtennünk.

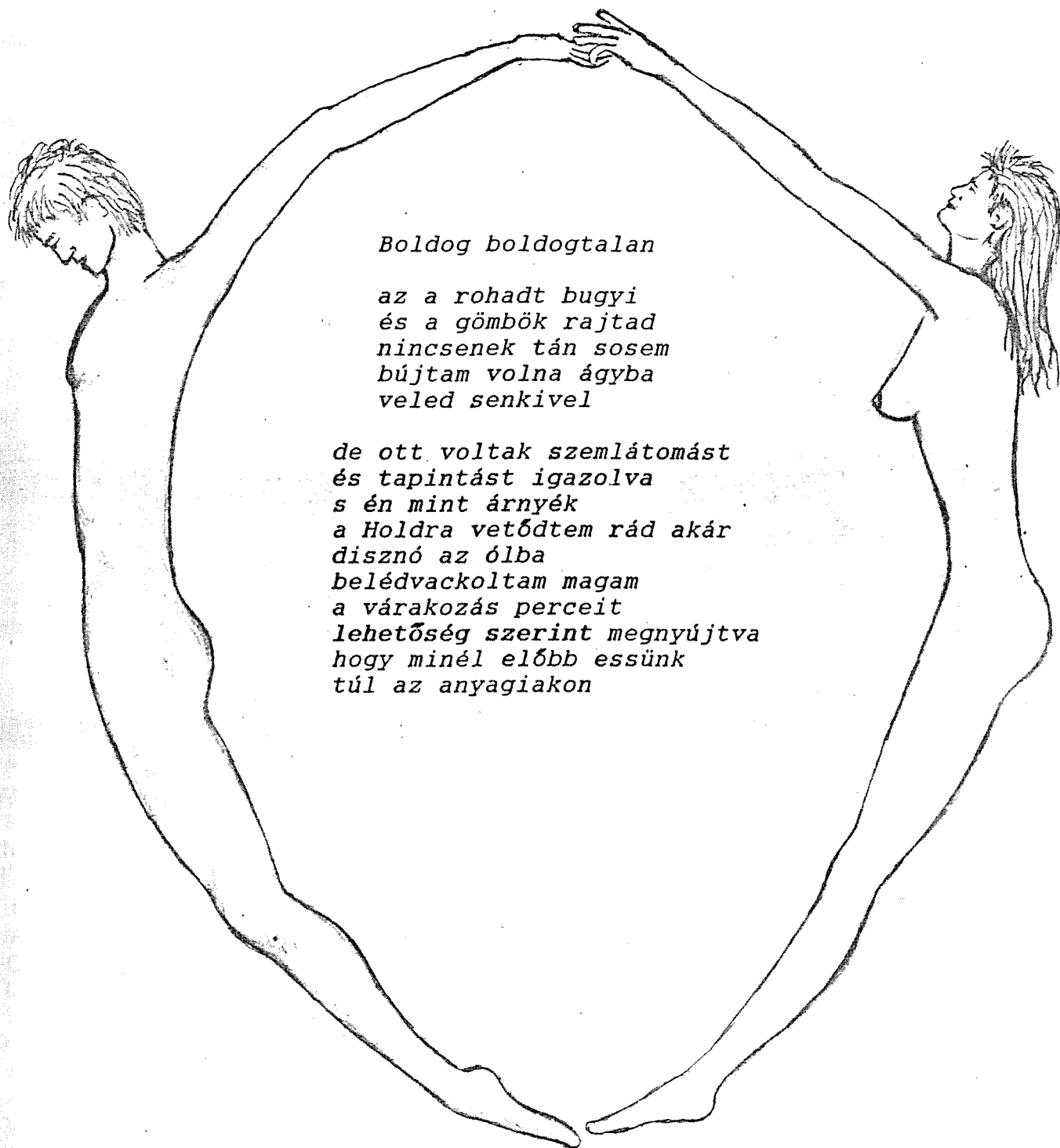
A célnál már nem számít a hogyan.

Amíg pedig úton vagyunk: hogy megérkezzünk.

pályázat - vers

TÓTUMFAKTUM

Hajdú Gábor

Boldog boldogtalan

*az a rohadt bugyi
és a gömbök rajtad
nincsenek tán sosem
bújtam volna ágyba
veled senkivel*

*de ott voltak szemlátomást
és tapintást igazolva
s én mint árnyék
a Holdra vetődtem rád akár
disznó az ólba
belédvackoltam magam
a várakozás perceit
lehetőség szerint megnyújtva
hogy minél előbb essünk
túl az anyagiakon*

Illusztráció: Szakács Tibor

ROLUNK IRTA!!!

HETI MAGYARORSZAG
1993/6.febr.5.

Falukutató tanítójelöltek

(MTI) Másfél évtizedes hazai kutatás után a határon túli szociológiai fölmérésekkel bővül idén a Jászberényi Tanítóképző Főiskola hallgatóinak falukutató programja. Pető László vezetésével főként Jászszentandrason, Jászfényszarun, és más jászvási településen is vizsgálták a családok élet- és munkakörülményeit, foglalkoztatási helyzetet, az elvándorlás mértékét és okait, egyszersmind fölke szülve hivatásukra, ismerkedve majdani tanítói munkálkodásuk terepével.

Az idei nyári szünidőben – a kolozsvári egyetemmel együttműködve – a egyik erdélyi községben is vizsgálják a falusi ifjúság helyzetét, a párválasztást, a nemzedékek együttélésének formáit, a családok kapcsolatrendszerét, a hagyományörzést, a modernizációs hatásokat. Az egyesületkutatást is fölveték programjukba: a Linzi Pedagógiai Akadémia hallgatóival közösen Ausztriában térképezik föl, hogy milyen szerepet játszanak a különböző a csoportosulások a falvak életében.

MAGYAR NEMZET
1993/I. 26.

Falukutatók a szomszédoknál

Abban a gyökeres átalakulásban, ami napjainkban a mezőgazdaságban végbemeget, a falukutatók jelentősége alighanem ismét oly nagy, mint a harmincas években, a szociográfiai irodalom immár klasszikusnak mondható korszakában volt. Öröndetes vállalkozás tehát a Jászberényi Tanítóképző Főiskola hallgatóinak falukutató programja, amely másfél évtizedes hazai tanulmányok után az idén határainkon túli kutatásokkal bővül. Az elmúlt években Pető László kandidátus vezetésével a hallgatók Jászszentandrason, Jászfényszarun és más jászvási településeken vizsgálták a családok élet- és munkakörülményeit, a foglalkoztatási helyzetet, az elvándorlás mértékét és okait; ilyen módon is készültek hivatásukra, és ismerkedtek majdani tanítói működésük színtereivel. Ez évben, a nyári szünidőben a kolozsvári egyetem egyes tanszékeivel karöltve erdélyi községekben is vizsgálni fogják a falusi ifjúság helyzetét, a párválasztást, a generációk együttélésének formáit, a családok kapcsolatrendszerét, a hagyományörzést, a modernizációs hatásokat. A Linzi Pedagógiai Akadémia hallgatóival együtt pedig Ausztriában térképezik fel, hogy milyen szerepet játszanak a különböző egyesületek, csoportosulások a falvak életében. Hasznos tervek ezek, hiszen az inthoni tapasztalatok csak a szomszédságra is kiterjedő nemzetközi összehasonlító vizsgálatokkal értékelhetők reálisan.

új könyvek:

Végre magyar nyelven is megjelent a híres-hírhedt: JEAN GENET :
A TOLVAJ NAPLOJA

című könyve

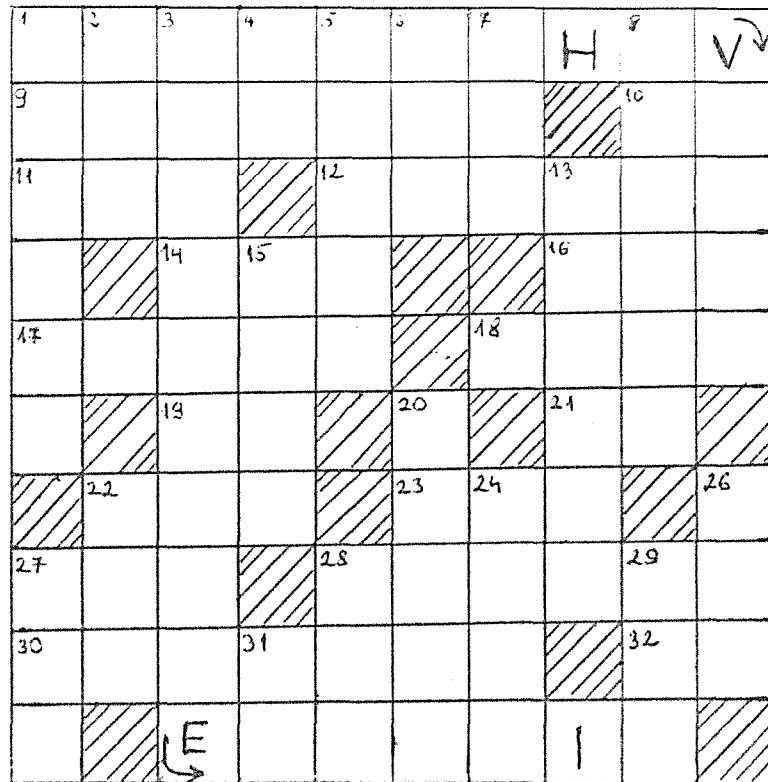
és a század legerősebb személynéje

Az orvos fejcsóválva nézi a felmeztelen beteget:

Néha meg kellene fürödni - mondja

De én minden napon fürdök! - méltatlankodik a beteg.

Az orvos válasza a rejtvényben olvasható.

VIZSZINTES:

1. A válasz 1. része.
9. Főiskolánkon tanít/Lajos/.
10. Személyes névmás.
11. Nem mozdul.
12. Fiókba rak.
14. Római 52-es.
16. A szerelem kezdete!
17. Csillag, németül.
18. Tűzet éleszt.
19. Indulatszö.
21. Házi mozi.
22. Albán pénzegység.
23. Azonos magánhangzók.
24. Város a Dunakanyarnál.
28. A Kárpátok egy részéből való.
30. A szomszédba üzendő.
32. Háziállat.

FÜGGŐLEGES:

1. Fizetés, bér, nevelővel.
2. Némán kell!
3. A válasz 2. része.
4. Ady egyik női álneve.
5. Vörös drágakő.
6. Egy kicsit bennreked!
7. ÉAT.
8. Hordó tartalmát másik hordóba juttat.
13. Női név.
15. Fővárosa Bagdad.
20. Nem megy tovább.
22. Nem vak.
24. Angol diákváros.
26. Csonthéjas termés, beiglibe való.
27. Szel.
28. Utóélet része!
29. Angol világos sör
31. A cirkónium vegyjele.

Rajnai
Attila:

*Egy késő üzenet
Tóth Krisztinának*

*Te égi bűnrészesség
ne fogadkozz holmi
időbeli ígézetért*

*hisz teljesít a fenség
birtokodba vakult
áldhatatlan másfeledért*

POZSÁR JÓZSI levelét tartom kezemben, e Bella István verssel
búcsúzik minden diáktársától.

Meghalni csak úgy?

Meghalni? Csak úgy? Még az kéne!

úgy hagyni itt az életet,
úgy hagyni, mint egy harmadosztályú krimót, észrevétlen:
az ember már fizetett,
megy ki az ajtón magában
- a pincér nem köszön -,
megáll künn a rosszul gombolt kabátban,
s tűnődik, hány söröm,
hány borom is volt valóban,
s hány életem,
- egy csak - becsaptak-e, s ha igen, halóan
mégis mért élvezem
ezt a savanyú lőrét,
ezt a megpohosodott
sárbólsütő fényt,
s ha tudtam, valaki meglopott,
mért nem vágtam a képébe rögtön,
azt, amit kiadott s kihozott:
azt a felényi adagot?

Szolgává tettek? S ha igen életem

ki fogta be,
hogy nem mondom ma se: nem, non, nye, nyet, nájn,
mintha hiányozna a luciferi ige
szavaim közül, helyében lám,
maradt volna az igének igene,
s közben mint valami hűségreklám
alatt az aláfestő zene:
"Pofa be! Pofa be! Pofa be!"

Vagy ezért élhettem ennyit?

Hogy lássam a holdat, a napot
a földben, s az emberben eddig.
Ahogy részemé feslik
mind, ami nélkülem magává
boldogodhatott.

Szolga voltam? Éltem. Szemernyit.

Bár fulladozó sejtjeim keveslik
a szót, a dühöt, a jajt- maradok
a néma nem, ki bár némának tetszik,
hallgatva beszélt,
beszélve hallgatott.

"A történelem, de maga a való élet is nem a jó szándékok,
hanem az eredmények alapján ítélkezik."

/Lajtos Árpád: Emlékezés a 2. magyar hadseregre
1942-43./

Pozsár József
volt
II. D-s.

